

23.5.2017

Sosiaali- ja terveysministeriö

Viite: STM:n lausuntopyyntö 30.3.2017

ASETUSLUONNOS ENSIHOITOPALVELUSTA JA TERVEYDENHUOLTOLAIN MUUTOKSET

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt lausuntoa 30.3.2017 päivätyllä lausuntopyynnöllä ensihoitopalvelun asetuseronnoksesta ja terveydenhuoltolain ensihoitoa koskevista muutoksista.

Lausunnon jakelussa ei ole mainittu Suomen Sopimuspalokuntien Liittoa. Suomen suurin ensivastepalvelun tuottajajoukko on sopimuspalokunnat, siksi toivomme, että vastaisuudessa myös me saisimme suoraan ensivastetoimintaan liittyvät laki-, asetus- ja ohjelmamuutokset lausuttavaksemme.

Suomen Sopimuspalokuntien Liitto ry (SSPL) esittää lausuntonaan Sosiaali- ja terveysministeriön valmistelemasta asetuseronnoksesta seuraavaa:

Ensivastetehtäviä hoitaa 403 sopimuspalokuntaa. Näissä on noin 6000 koulutettua ja ensivastetehtäviin osallistuvaa henkilöä. Vuonna 2016 pelastustoimi huolehti 22 655 ensivastetehtävästä – sopimuspalokuntien osuus tästä oli 13 584 tehtävää.

Suomen Sopimuspalokuntien Liitto pitää ensivastetoimintaa tärkeänä päivittäisissä ja laajemmissa onnettomuustilanteissa. Asetusta ja lainsäädäntöä muokattaessa on huomioitava, että palokuntien ensivastetoiminta tulisi olla mahdollisimman laajaa koko maan poikkeusolojen valmiuden ja katastrofivalmiuden takia.

OMAVALVONTASUUNNITELMA

Ensihoidon palvelutasopäätökseen tulisi liittää omavalvontasuunnitelma, jolla valvottaisiin palvelutaso päätöksen täyttymistä. Palvelutaso päätös tulisi myös hyväksyttävä Sosiaali- ja terveysministeriössä. Muutoinkin tulisi varmistua suunnitelmien vertailtavuudesta.

ENSIVASTETEHTÄVISSÄ OLTAVA VÄHINTÄÄN KAKSI HENKILÖÄ

Ensivasteyksikön henkilöstön vaatimuksia ollaan keventämässä. Asetuksessa olisi hyvä kuitenkin mainita, että hälytetyssä yksikössä pitää olla enemmän kuin yksi ensivastekoulutettu henkilö pelkästään jo työturvallisuudesta johtuen.

LISÄYS 2 §:ÄÄN

Pidämme tärkeänä, että ensivasteasetuksen 2 §:ään lisätään kohta:
10) varauduttava avustamaan ensihoitopalvelun henkilöstöä saamaan viivytyksettä asianmukaista neuvontaa, tukea ja apua, mikäli työtehtävien yhteydessä työturvallisuus on vaarantunut merkittävästi.

23.5.2017

Perustelut: Ensihoitopalvelun henkilöstön työturvallisuus ensiauttajasta ensihoitolääkäriin saattaa vaarantua virka-ajan ulkopuolella, jolloin henkilön työnantajan työterveyspalvelut voivat olla puutteelliset. Etenkin ensiauttajien kohdalla työnantajalla (=palokuntayhdistys) ei ole edes valmiuksia käsitellä riittävällä asiantuntemuksella poikkeuksellisia tilanteita (esim. neulanpistotapaturman tai traumaattisen stressin aiheuttama psyykkisen avun tarpeen arviointi ja käytännön avun järjestäminen ja toteuttaminen). Olisi perusteltua, että sairaanhoitopiirissä oleva asiantuntemus olisi kaikkien toimijoiden saatavissa riippumatta työnantajasta.

NEUVOTTELUKUNNAT

Mielestämme ensihoitopalvelun seuranta ja kehittämistä varten tulisi olla valtakunnallinen ensihoitopalvelun neuvottelukunta (vast.), joka käsittelee myös ensivasteasioita. Neuvottelukunnan jäseneksi kutsuttaisiin kattavasti kaikki ne tahot, jotka edustavat ensihoitopalvelun toimijoita ja viranomaisia. Suomen Sopimuspalokuntien Liitto luonnollisesti haluaa olla tämän neuvottelukunnan jäsen sopimuspalokuntien edustajana.

Mielestämme myös alueellisella tasolla tulee olla vastaava neuvottelukunta, joka alueen osalta seuraa, arvioi ja kehittää ensihoitopalvelua. Alueen sopimuspalokunnilla tulee olla neuvottelukunnassa (vast.) nimetty tai nimetyt edustajat.

Tällaiset valtakunnalliset ja alueelliset neuvottelukunnat edustavat tulevaisuuteen suuntaavaa hyvää yhteistoimintaa, seuranta ja kehittämistä.

ENSIAUTTAJAN TOIMINTA

Asetuksessa pitäisi myös huomioida ajoittain etenkin maaseudulla toistuva tilanne, jossa ensiauttaja saatuaan hälytysilmoituksen osuukin suoraan kohteeseen ollessaan matkalla omalla kulkuneuvolla ensivasteajoneuvon asemapaikalle. Ensihoitopalvelun perustehtävän ja potilaan näkökulmasta on perusteltua, että määrättyissä tilanteissa ja laaditun toimintaohjeen mukaisesti henkilö pysähtyy ja aloittaa auttamistoimet. Tällä hetkellä tämä toimintamalli on harmaata aluetta. Tähän tapaan voitaisiin luoda toimintamalli, joka toteuttaa potilaan etua ja ensiauttajan turvallisuutta, mutta silti toiminnassa olisi virallisen ja suunnitelmallisen toiminnan tunnusmerkit. Lähtökohta tulisi olla, että tässäkin tapauksessa, alun jälkeen, koulutettuja ensiauttajia on vähintään kaksi.

SELKEÄT VASTEET

Pelastustoimen johtamissa tehtävissä, joihin sisältyy myös ensihoitopalvelun vaste (esim. henkilövahinkoihin johtanut liikenneonnettomuus) tulkitaan tilannetta paikoitellen siten, että sammutusauto korvaa ensihoidon palvelutasopäätöksessä mainitun ensivasteyksikön. Saman yksikön oletetaan toimivan samanaikaisesti sekä päivystävän palomestarin alaisena pelastustoimen yksikkönä että ensihoitopalvelun kenttäjohtajan alaisena ensihoitopalvelun yksikkönä. Mielestämme tällaisissa tapauksissa tulee lähtökohtaisesti hälyttää onnettomuuspaikalle oma yksikkö pelastustehtävään päivystävän palomestarin alaisuuteen ja oma yksikkö ensivastetehtävään ensihoitopalvelun kenttäjohtajan alaisuuteen. Asia on tärkeä paitsi selkeän johtamisen kannalta myös, koska hoidettava potilas on "Laki potilaan asemasta ja

23.5.2017

oikeuksista” piirissä ainoastaan silloin, kun potilaan hoidosta vastaa ensihoitopalvelun yksikkö.

ENSIHOITOHENKILÖSTÖN TUNNISTAMINEN

Ensihoitopalvelun henkilöstön vaatetus ja tunnusmerkit pitäisi olla jotenkin määritelty tässä tai erillisessä asetuksessa. Minimiohjeistuksena pitäisi olla henkilöstön asemaa kuvaavat merkit ja tunnukset, niiden kiinnityskohdat suojavaatetuksessa sekä asemaa kuvaava värikoodisto.

TUNNUSLUVUT

Ensihoitopalvelun tunnuslukuja tulisi seurata aktiivisesti vastuullisten viranomaisten ja em. neuvottelukuntien toimesta. Tunnuslukujen tulkinnan tulisi ohjata nopeammin myös kehittämistoimia.

SOPIMUSPALOKUNTIEN ENSIVASTESOPIMUKSET

VPK-sopimuspalokunnan (yhteisösopimukset) edustajan tulee olla paikalla tehtäessä ensivastesopimuksia. Sopimus syntyy näkemyksemme mukaan vain, jos osapuolet – myös sopimuspalokunnan edustaja – sen hyväksyy. Ennen ensivastetoiminnan aloittamista tai kehitettäessä palokunnan ensivastetoimintaa henkilökohtaisen sopimuksen sopimuspalokunnassa (työsopimus) on palokunnan henkilöstön kanssa pidettävä asiasta kuulemistilaisuus.

ENSIVASTETEHTÄVIEN OPTIMIMÄÄRÄ

Palokuntien ensivastesopimuksissa tulisi määrittää ensivastetehtävien palokuntakohtainen optimimäärä (minimi – maksimi). Tämän määrän tulee olla vastuuhenkilöiden seurannassa. Liian vähäinen tehtävämäärä vaikeuttaa henkilöstön osaamista, toisaalta liiallinen määrä saattaa ”halvaannuttaa” koko ensivastetoiminnan. Näissä haasteellisissa tilanteissa tulisi sopimusosapuolten yhdessä hakea hyvää ja toimivaa ratkaisua.

Tietojärjestelmiin tulisi rakentaa hälytystoiminto, joka automaattisesti ilmoittaa jos jollekin ensivasteyksikölle kertyy liian vähän tai liian paljon tehtäviä. Mikäli tehtäviä kertyy liian vähän, on perusteltua pohtia pitäisikö hälytyskynnystä laskea. Riittävä tehtävämäärä on keskeinen tekijä toiminnan laadun ylläpitäjänä ja toiminnan motivaattorina. Mikäli sopimuspalokuntien tehtävämäärät kasvavat liikaa, pitäisi arvioida onko ambulanssivalmius alueella riittävä.

Terveydenhuoltolain ensihoitoa koskevat muutokset

Mielestämme terveyden huoltolain ensihoitoa koskevissa muutoksissa tulee huomioida seuraavat asiat:

KÄSITTEET

Ensihoitotoiminnan kuvaamiseen hätäensiapu on väärä käsite. Se voidaan kuvata paremmin seuraavasti: Yksikön henkilöstöllä on valmiudet ensiapuun ja yksinkertaisiin ensihoitotoimenpiteisiin sekä auttamista edeltävään potilaan tutkimiseen.

23.5.2017

VIESTINTÄ- JA TIETOJÄRJESTELMÄT

Ensihoidon viestintä- ja tietojärjestelmiä muodostettaessa on otettava huomioon ensivasteyksiköiden toiminta ja samoin on huolehdittava yksiköiden luotettavasta hälytysjärjestelmästä. Suurimman osan ensivastepalveluista tuottaa sopimuspalokunnat. Muutoksessa on varmistettava viestijärjestelmien yhteistoiminta.

MONIPOTILASTILANTEET

Ensihoidon yksiköiden käyttöä ei yleensä ole huomioitu hälytysohjeissa monipotilastilanteiden resurssina. Monipotilastilanteissa ensivasteyksiköt voisivat kuitenkin huolehtia vihreistä ja osittain keltaisista potilaista ja antaa tukea punaisten potilaiden hoidossa. Lisäsehdotuksemme tekstiin: ensivastetoimintaa on myös ensivasteyksiköiden toimiminen ensihoitopalvelun muiden yksiköiden lisäresurssina monipotilastilanteissa.

Suomen Sopimuspalokuntien Liitto ry - Finlands Avtalsbrandkårers Förbund rf

Toiminnanjohtaja

Isto Kujala